

Sygn. akt: III AUa 1646/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

Sędziowie: SSA Jolanta Wolska

SSA Maria Padarewska - Hajn

Protokolant: sekr. sądowy Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu w dniu 17 września 2013 r. w Łodzi

sprawy **M. Z.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 14 września 2012 r., sygn. akt: V U 1410/12;

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1646/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 2 lipca 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił M. Z. odstąpienia od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za miesiąc listopad 2011 roku w kwocie 2.282,72 zł z uwagi na brak szczególnych okoliczności uzasadniających to odstąpienie.

W odwołaniu z dnia 11 lipca 2012 roku M. Z. wniosła o zmianę decyzji, jako nieuwzględniającej jej trudnej sytuacji materialnej. Organ rentowy domagał się oddalenia odwołania.

Wyrokiem z dnia 14 września 2012 roku Sąd Okręgowy w Kaliszu zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł o odstąpieniu od żądania zwrotu przez odwołującą kwoty nienależnie pobranego świadczenia w wysokości 2.282,72 zł.

Sąd Okręgowy ustalił, że prawomocną decyzją z dnia 7 listopada 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. zobowiązał odwołującą do zwrotu kwoty 2.282,72 zł tytułem nienależnie pobranego świadczenia w postaci renty z tytułu niezdolności do pracy, przysługującej zmarłej matce wnioskodawczyni Z. Z..

Z ustaleń dalszych Sądu wynika, że M. Z. ma 58 lat, jest doradcą zawodowym, osobą samotną, bez prawa do zasiłku chorobowego, nie posiada żadnego stałego źródła utrzymania. Odwołująca legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Korzysta ze wsparcia Towarzystwa Pomocy im. (...) A. w O. w

postaci żywnościowej. Na rzecz tego Towarzystwa udziela jako wolontariusz prowadząc poradnictwo zawodowe. Jest ławnikiem sądowym. Nie posiada żadnego majątku nieruchomego, jak i ruchomego. Zamieszkuje u brata w jego nieruchomości, nie ponosi z tego tytułu żadnych opłat. M. Z. pracowała zawodowo do 2002 roku, później utrzymywała się z renty matki, z którą zamieszkiwała i opiekowała się do jej śmierci. Nie występowała do ZUS z wnioskiem o własne świadczenie, ma zamiar starać się o rentę.

Czyniąc rozważania prawne Sąd Okręgowy powołał przepis art. 84 ust. 8 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który przewiduje, że ZUS może odstąpić od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, odroczyć termin ich płatności albo rozłożyć je na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności uzasadniające zastosowanie tych ulg. W orzecznictwie przyjmuje się, że okolicznościami takimi są m.in. brak majątku, ustalenie, że w przypadku zwrotu świadczeń osoba zobowiązana lub osoby pozostające na jej utrzymaniu zostaną pozbawione niezbędnych środków utrzymania, ciężka choroba powodująca niezdolność do pracy bądź niepełnosprawność, wiek osoby zobowiązanej, zdarzenia losowe, (kradzież, pożar), bądź inne klęski żywiołowe powodujące szczególne trudności w sytuacji materialnej osoby zobowiązanej.

Sąd Okręgowy analizując sytuację odwołującej uznał, że po jej stronie zachodzą okoliczności uzasadniające zastosowanie wobec niej dobrodziejstwa, jakim jest odstąpienie od żądania zwrotu kwoty dochodzonej przez organ rentowy. M. Z. jest bezrobotna, nie ma żadnego źródła utrzymania ani majątku, jest też schorowana i zbliża się do wieku emerytalnego, co nie pozwala na przyjęcie, że jest osobą zdolną do skutecznego podjęcia pracy, zwłaszcza, że jej aktywność zawodowa ustała w 2002 roku, co także stawia pod znakiem zapytania realność uzyskania prawa do renty. Kierując się powyższym uznaniem Sąd pierwszej instancji zmienił decyzję z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. i orzekł jak w sentencji.

Apelację od tego rozstrzygnięcia w całości wywiódł organ rentowy. Zaskarżonemu rozstrzygnięciu zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 84 ust. 8 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych. Wskazując na tę podstawę Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Zdaniem apelującego w sprawie nie zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, gdyż wnioskodawczyni jest osobą posiadającą zawód doradcy zawodowego, a zatem nie jest nieporadna społecznie, nadto zajmuje się doradztwem zawodowym w ramach wolontariatu. Stan zdrowia również nie stanowi przeszkody to podjęcia zatrudnienia, bo gdyby tak było, to odwołująca wystąpiłaby o rentę. Apelujący zarzucił, że Sąd pierwszej instancji badając sytuację materialną M. Z. nie ustalił żadnego źródła jej dochodu, wobec tego nie jest wiadome, z czego zainteresowana się utrzymuje, skąd bierze środki na jedzenie i bieżące opłaty nie korzystając z pomocy materialnej z MOPS. Należało także uwzględnić, że jeśli wnioskodawczyni za dwa lata uzyska emeryturę, to będzie mogła zwrócić nienależnie pobrane świadczenie.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy prawidłowo wskazał, że podstawę prawną rozstrzygnięcia stanowi przepis art. 84 ust. 8 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2009r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.), który uprawnia organ rentowy do odstąpienia od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, do odroczenia terminu ich płatności albo rozłożenia na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności. Zauważając, iż konstrukcja tego przepisu oparta jest na uznaniowej kompetencji ZUS zważyć trzeba, że organ rentowy nie docenił wagi i wielości okoliczności wyjątkowych, przemawiających za zwolnieniem M. Z. od obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w postaci jednomiesięcznej renty rodzinnej.

Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych nie precyzuje wprawdzie okoliczności, które uznaje się za szczególnie uzasadnione w rozumieniu art. 84 ust. 8 pkt 1, jednakże nie ulega wątpliwości, że dokonując oceny ich występowania

należy kierować się stanem majątkowym i rodzinnym dłużnika, jak też realną możliwością zwrotu, w tym możliwością podjęcia pracy pozwalającej na zwrot świadczeń (tak Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 15 grudnia 2009r., II UK 147/09, LEX nr 577846). Sąd Okręgowy oceny takiej dokonał w granicach swej swobody orzekania i ocena ta podlega ochronie, jako logiczna, rzeczowa, zgodna z doświadczeniem życiowym. Trafnie Sąd pierwszej instancji podkreślił, że M. Z. jest osobą niepełnosprawną, zaliczoną do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, co praktycznie wyklucza możliwość wykonywania przez nią pracy na tzw. otwartym rynku pracy. Zgodnie z orzeczeniem o niepełnosprawności z dnia 12 marca 2012 roku wnioskodawczyni ma wskazania tylko do podjęcia pracy lekkiej w zakładzie pracy chronionej. M. Z. od wielu lat jest bezrobotna, korzysta z pomocy rodziny (mieszka u brata nie ponosząc opłat) i instytucji dobroczynnej, nie posiada żadnego stałego źródła dochodu, a do śmierci matki utrzymywała się z jej renty rodzinnej. Spekulacyjne są wywody apelującego, że odwołująca za dwa lata wystąpi i uzyska emeryturę, zwłaszcza, iż żadnych danych co do okresów składkowych i nieskładkowych wnioskodawczyni ZUS nie zaferował, nawet na etapie postępowania dwugoinstancyjnego. Przy braku zarzutu naruszenia prawa procesowego w apelacji wywiedzionej przez profesjonalnego pełnomocnika, zupełnie nieskuteczne są twierdzenia apelującego, jakoby Sąd a quo dokonał niepełnych ustaleń faktycznych, albowiem nie ustalił żadnego źródła dochodu wnioskodawczyni, a więc nie wiadomo, skąd czerpie ona środki m.in. na żywność. W tym miejscu przypomnieć się godzi, że sąd ubezpieczeń społecznych na etapie postępowania dowodowego nie jest organem prowadzącym dochodzenie majątkowe w kierunku pożądanym przez stronę pozwaną, lecz bezstronnym arbitrem gromadzącym materiał dowodowy przedstawiany przez strony, wyjątkowo dopuszczającym dowody z urzędu (art. 232 k.p.c.). Rzetelnej oceny sytuacji majątkowej wnioskodawczyni powinien dokonać przede wszystkim organ rentowy przez podjęciem decyzji w przedmiocie możliwości zastosowania dobrodziejstwa z art. 84 ust. 8 pkt 1 ustawy systemowej. Organ rentowy nie wskazał w procesie żadnych dowodów, z których wynika, że M. Z. posiada środki finansowe „na jedzenie”, a mimo to ubiega się o zwolnienie z obowiązku zwrotu świadczenia na rzecz ZUS.

Z wymienionych względów stwierdzić należy, że apelacja nie zawiera uzasadnionych podstaw stanowiąc tylko polemikę z prawidłowymi ustaleniami i właściwymi wnioskami Sądu Okręgowego, toteż apelacja taka podlega oddaleniu z mocy art. 385 k.p.c.